

زمزمه‌های گیل مازی و گیل گالشی

(نگاهی به ترانه‌های شفاهی منطقه رامسر و حومه)

محمد ولی تکاسی

۱۳۹۸

سرشناسه: تکاسی، محمدولی، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور: زمزمه‌های گیل مازی و گیل گالشی: (نگاهی به ترانه‌های شفاهی منطقه رامسر و حومه)/ محمدولی تکاسی.

مشخصات نشر: کرمان: خدمات فرهنگی کرمان، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۲۱۴ ص: مصور(رنگی)، عکس.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۵-۲۹۰-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: (نگاهی به ترانه‌های شفاهی منطقه رامسر و حومه).

موضوع: ترانه‌های محلی ایرانی -- گیلان

Folk songs, Iranian -- Gilan موضوع

موضوع: شعر عامه فارسی -- ایران -- گیلان

Folk poetry, Persian -- Iran -- Gilan موضوع

موضوع: شعر عامه فارسی -- ایران -- رامسر

Folk poetry, Persian -- Iran -- Ramsar موضوع

موضوع: فولکلور -- ایران -- گیلان

Folklore -- Iran -- Gilan موضوع

موضوع: موسیقی محلی ایرانی -- گیلان

Folk music -- Iran -- Gilan موضوع

موضوع: موسیقی محلی ایران -- رامسر

Folk Music -- Iran -- Ramsar موضوع

رده بندی کنگره: ۱۸۲۰M

رده بندی دیویی: ۹۲/۷۸۹

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۲۶۷۰۹

انتشارات خدمات فرهنگی کرمان

کرمان: خیابان شریعتی، جنب کتابفروشی فرهنگ

تلفن: ۰۳۴-۳۲۲۲۰۶۸۰ دورنگار: ۰۳۴-۳۲۲۲۴۶۰۸

زمزمه‌های گیل مازی و گیل گالشی

مؤلف: محمدولی تکاسی

ویرایش علمی و ادبی: دکتر محمود رنجبر

قیمت: ۵۰۰۰ تومان همراه با سی‌دی

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۹۸

چاپ و صحافی: فرهنگ

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۵-۲۹۰-۸

تماس با مؤلف: ۰۳۴۳۲۱۱۲۳۹۱-۳ و ۰۹۳۶۶۳۴۸۶۸۰

حق چاپ محفوظ است.

MWTOKASI@YAHOO.COM

عکس روی جلد

از امیری خوانان رامسر مرحوم مشهدی شعبان طالش عزیزی، مرحوم علی طالش بابایی، مرحوم حاج مهدی یوسف طالشی، رستم جمشیدی، آقاجان آقاجانی، سید نورالدین عدالت پناه، محمد سلمیان، حسین حدادی مقدم، رضا حلاجیان، فغان جوربنیان، رسول آقاجانی، حسنعلی رودبار چوپانی، احمد اقبالی، محرمعلی طالش قربانی، مجید اتابکی، هولاکو خلعت بری، ذبیح الله مختاری، کریم قلی‌پور، حاج نقی حلاج ثانی، یحیی اسفندیاری.

فهرست مندرجات

۶	پیش‌گفتار (پیش‌گفتار)
۷	فصل اول
۷	مقدمه
۹	مختصری درباره پژوهندگان فرهنگ مردم
۳۳	فصل دوم
۳۳	زبان‌های ایرانی و گسترش جغرافیایی آن
۳۵	زبان گیلکی و گسترش جغرافیایی آن
۳۵	مروری بر تحقیقات انجام شده
۴۰	واج و صوت
۴۳	زبان، لهجه و گویش
۴۴	فرق بین لهجه و گویش
۴۶	زبان‌های در خطر انقراض
۴۸	احیای زبان‌های در خطر انقراض
۵۱	فصل سوم
۵۱	فرهنگ عامیانه
۵۳	بومی سرود
۵۷	طبقه‌بندی بومی سرودها
۵۸	ترانه‌های عامیانه
۵۹	ویژگی‌های منحصر به فرد ترانه‌های عامیانه
۶۳	فصل چهارم
۶۳	گویش گیلکی
۶۳	رشد و گسترش شعر گیلکی
۶۴	انواع گویش‌ها در گیلکی
۶۵	گیلکی در استان گیلان
۶۷	گیلکی در استان مازندران
۶۸	ریشه گویش گیلکی

۶۹	منابع شعر گیلکی
۷۰	هسا شعر (شعر امروز گیلکی)
۷۵	فصل پنجم
۷۵	شهرستان رامسر
۷۸	ویژگی‌های گیلکی رامسری
۸۱	گیل مازی و گیل گالشی
۸۳	زبان سَلَن
۸۴	گویش زِ گَری
۸۷	فصل ششم
۸۷	اقسام موسیقی گیلکی
۹۰	زرد ملیحه
۹۱	شاعران، ترانه سرایان و امیر و خوانان شهرستان رامسر
۹۵	فصل هفتم
۹۵	تیرماه سین زه
۹۸	بازی یا ترانه « دو ، دو ، دوشان ، دو »
۹۹	امیری خوانی
۱۳۵	فصل هشتم
۱۳۵	مردم گیلک زبان
۱۳۶	عروس باری
۱۳۷	کیجا جانِه
۱۳۹	جشن نوروز ماه (شمسی)
۱۴۱	آیین عروس گولی (گُل) یا مراسم پیرایو
۱۴۱	آیین آفتاب خواهی (کَترا گِشی)
۱۴۲	عزیز و نگار
۱۴۶	سحر خوانی
۱۴۷	چاووش خوانی

۱۴۹	داستان رعنا و کُرد آقاجان.....
۱۵۴	باباطاهری.....
۱۵۷	فصل نهم
۱۵۷	ترانه‌ها و آوازهای گیلکی رامسری.....
۱۵۷	گیل مازی.....
۱۵۷	گیل گالشی.....
۱۵۸	نمونه‌ای از نثر گیلکی رامسری.....
۱۵۸	دوبیتی‌ها؛ چرووداری (چارواداری).....
۱۶۹	ترانه‌ها و دهی‌های مادر بزرگ.....
۱۷۲	جواهرده.....
۱۷۳	سُمَاموس.....
۱۷۴	چکامه ایل‌میلی.....
۱۷۹	جولا کی یه؟.....
۱۸۲	جواد و رعنا و خرس و شال.....
۱۸۵	فصل دهم
۱۸۵	دل گب.....
۱۸۷	رامسر (میان سبز و آبی).....
۱۹۰	آینه مچّد گلگار روز.....
۱۹۱	غروب ایل‌میلی.....
۱۹۳	پنژ کولاک.....
۱۹۵	پنژ پنژو.....
۱۹۶	سیلام مُحَرَّم.....
۱۹۷	شهیدان.....
۱۹۸	نثر گیلکی.....
۲۰۱	منابع.....

پیش‌گفتار (پیش‌گپ):

جوان، در آسمان آرزوهایش همواره بهترین‌ها را می‌جوید. او می‌خواهد که بهترین ریشه‌ها را داشته باشد، ریشه‌هایی که بتواند به آن افتخار کند. اگر در باغ خود گل خوش رنگ و بویی نیابد، نگاهش حسرت زده به گل‌های باغ همسایه خیره می‌گردد. آنگاه سودجویان که همواره برای چنین طعمه‌هایی گل‌هایی ساختگی را به هزاران رنگ و بوی فریبنده آراسته‌اند، در گذر نگاه این بزرگان کم تجربه، دام عشق را می‌گسترانند (مؤبد یار مهران غیبی، ۱۳۹۱). بنابراین، بهترین راه آن است که گل‌های زیبای باغ خودمان را پالوده از غبار بنمایانیم تا این آینده‌سازان آنچه را خود هزاران سال داشته‌اند، از بیگانه تمنا نکنند. ادبیات عامیانه، ادبیات توده مردم ایران، اثر مردمی بی‌سواد یا کم‌سواد و غالباً شفاهی است که از جهت ساختار و محتوا با ادبیات سنتی مکتوب فارسی متفاوت است. زنان ساد و لحن عامیانه، حالات و اندیشه‌های مردم عامی در این نوع از ادبیات کاملاً نمایان است. امروز ادبیات عامیانه در نقاط گوناگون ایران با بهره‌گیری از گویش‌های متفاوت میان مردم مناطق مختلف کشور عزیزمان مشهور و متداول است. از جمله در گیلان اشعار پیر شرفشاه دولابی (از اشعار حسن ششم حق) و در مازندران اشعار امیر پازواری به‌گوش مازندرانی (تبری) در فراق عشق گرهر، در کردستان، داستان‌های کُردی منظومی که اصطلاحاً «بیت» نامیده می‌شود و با آواز می‌خوانند، بسیاری از قصه‌های کوتاه عامیانه به گویش‌های گوناگون که گاه در آثار پژوهندگان گویش‌شناسی نیز نقل شده است. فرهنگ و آداب و رسوم و گویش افراد در مناطق مختلف ایران در مرزهای جغرافیایی می‌گنجد، ولی از منطقه‌ای به منطقه دیگر دست‌خوش تغییرات شگرفی می‌شود که بر اساس «بافت ربان‌شناختی» نشان از زنده بودن زبان و تکامل آن در عرصه‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی دارد. ماست که در حفظ آن‌ها بکوشیم و چون امانت‌داری، آن‌ها را صحیح و سالم به نسل‌های آینده، چنان‌که بزرگواران آینده این مرز و بوم بسپاریم.

در این مقال سعی شده است ابتدا بر ریشه‌های زبان در کشور ایران مرور انجام شود. سپس با معرفی پژوهشگران فرهنگ و ادبیات شفاهی مردم گیلک زبان ساکن در کناره‌های دریای خزر به ترانه‌های عامیانه یا گویش گیلکی و با لهجه‌های رایج منطقه با محوریت شهرستان رامسر و حومه پرداخته شود.